aga vertikaalsest sotsiaalsest distantsist [34, lk. lk. 3—10] ega psühholoogilisest distantsist [26], mis on tähtsad vertikaalse sotsiaalse mobiliteedi ja sotsiaalpsühholoogiliste küsimuste uurimisel.

Kokkuvõttes tähendame, et me järgnevais visandeis rännete üle Eesti linnadesse, eriti Tartusse, koondame oma tähelepanu vaid siserännete ühele piiratud küsimustesektorile, nimelt linnarännete ruumilisele ulatusele ning linlike keskuste ja nende tagamaade omavahelisele sidenevusele siserännete ruumilises mehhanismis. Seega on meie vaatenurk teadlikult piiratud sektoriga, kus sotsioloogia ja dünaamiline sotsiaal- ning rahvastikugeograafia on üksteisega kõige tihedamalt seondatud. Lisandada võiks vahest ainult seda, et meie piiratud vaatenurk oleneb käsitada olevate andmete piiratud ulatusest.

3. Eesti linnadest siserännete tulipunktidena ja nende rändkondadest.

Siserändeid Eestis on jälgitud võrdlemisi vähe, võiks ütelda suhteliselt veelgi vähem kui välisrändeid, s. o. emigratsiooni ja immigratsiooni. Viimaste kohta on vähemasti olemas jooksev statistika ülepiiriliikluse andmestiku näol. Siserännete jooksev statistika on aga palju piiratum, koosnedes oluliselt vaid linnade aadresslaudade andmeist. Hinnates siserännete tähendust rahvastiku dünaamikas ja sotsiaalses elus on kahju, et nende üle ei olele veel ühtki ulatuslikumat uurimust.

Sisemaal toimunud rännete käsitelu iseseisvuseaegses Eestis piirdub õieti vaid Reiman'i ülevaatliku artikliga rahvastiku elukohavahetuse üle [32]. Põhinedes 1934. a. rahvaloenduse materjalidel käsitab Reiman vaid aktiivsete, s. o. kas tööga või muul teel iseseisvat sissetulekut saavutajate isikute elukohavahetust 1922. ja 1934. a. rahvaloenduse vahemikus 11 aasta ja 2 kuu jooksul. Kuigi Riigi Statistika Keskbüroo pole piiratud krediitide tõttu seni saanud teostada elukohavahetuse statistilisi kokkuvõtteid kogurahvastiku ulatuses mainitud ajavahemiku suhtes, annab Reiman'i ülevaade siiski tähendusrikka põhikujutelma aktiivse rahvastiku liikumusest üldse ja rännetest maalt-linnadesse ja maalt--maale. Käsitamata on jäänud frekventsi resp. fluktuatsiooni küsimused siserännete alal, s. t. mitu korda keegi on vaadeldava ajavahemike kestes vahetanud elukohta, aga ka milliste „vahejaamade" kaudu on siserännikud 1922. a. elukohast kulgenud nende 1934. a. asupaika.

Reiman'i käsitada olnud statistiline aines haarab 435 791 aktiivset isikut, kelle kohta leidus 1922. ja 1934. a. võrreldavaid andmeid. Arvestamata vahepealseid temporaarseid, sesoonilisi või muulaadilisi kohalt eemalviibimisi, on aktiivsete äsjatoodud üldarvust ümmarguselt nelja-

Tartu VI, lk. 252